

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Деражнянського районного суду Хмельницької області**

05.03.2025

м. Хмельницький, 2025 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 05.03.2025 групою національного превентивного механізму (далі – група НПМ) здійснено відвідування Деражнянського районного суду Хмельницької області (далі – суд).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Кізаєва Оксана Миколаївна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Хмельницькій області.

Шейгец Оксана Миронівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ).

Осередчук Ольга Михайлівна, представник громадської організації.

Деражнянський районний суд Хмельницької області розташований за адресою: 32200, Хмельницька область, Хмельницький район, м. Деражня, вул. Миру, буд. 39 (далі – суд, районний суд).

Керівництво суду:

В. о. голови суду – Дворнін Олег Станіславович.

Керівник апарату суду - Черевик Вікторія Аркадіївна.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», об'єкт відвідування є судом першої інстанції та здійснює правосуддя у порядку, встановленому законом. Суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Суд розміщено у двоповерховій адміністративній будівлі (фото 1, 2).

На вході до приміщення суду є інформація про найменування судового органу. Охорона приміщення суду та пропускний режим до суду здійснюється працівниками територіального підрозділу Служби судової охорони України. Пропускний пост знаходиться на першому поверсі суду.

У приміщенні суду, у коридорі другого поверху встановлені інформаційні стенди з наявною інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній Державної судової адміністрації України, надання безоплатної правничої допомоги, правила та обов'язки учасників судових процесів тощо.

Штатна чисельність апарату суду становить 15 штатних одиниць. Незважаючи на те, що по штату у суді передбачено 4 суддів, судочинство у суді здійснюють фактично 3 судді, із них 1 суддя відряджений.

У суді облаштовано два зали судових засідань, один з яких для розгляду кримінальних справ. Зали судових засідань розміщені на другому поверсі будівлі суду.

Відповідно до вимог Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», які затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 №175 (далі - ДБН В.2.2-26:2010) зал судових засідань для розгляду кримінальних справ обладнаний загородженням зі спеціального захисного скла для розміщення підсудних (засуджених), лава для розміщення підсудних (засуджених) осіб прикріплена до підлоги (фото 3, 4)

Вікна залу для розгляду кримінальних справ обладнані заґратованими решітками та обладнані системою відеоконференцзв'язку для проведення судових засідань у режимі відеоконференції.

На розгляді в суді у 2024 році перебувало 1 805 справ та матеріалів, з них 207 справ кримінального судочинства, 23 справи адміністративного судочинства, 767 справ цивільного судочинства та 808 справ про адміністративні правопорушення.

За отриманою у суді інформацією у 2024 році для розгляду кримінальних проваджень до суду із державної установи «Хмельницький слідчий ізолятор» було конвойовано 39 підсудних (засуджених), у 2025 році, станом на день відвідування, було конвойовано 8 підсудних (засуджених).

У суді підсудним (засудженим) забезпечено доступ до питної води, встановлено кулер з питною водою, наявна укомплектована аптечка, протермінованих медикаментів не виявлено.

Скарг від підсудних (засуджених), адмінарештованих осіб на умови тримання та неналежне поводження, за інформацією керівника апарату суду, на адресу суду протягом 2024-2025 років не надходило. Факти заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті утримуваного під час перебування у суді також не зафіксовані.

У будівлі суду власного облаштованого укриття на випадок сигналу «Повітряної тривоги» немає. Проте, на входних дверях суду для відвідувачів розміщено інформаційне оголошення щодо місця розташування найближчих укриттів. Зокрема, найближче укриття (протирадіаційне), розташоване за адресою: буд. 35, вул. Миру, м. Деражня (у приміщенні, яке виділено під розміщення суду) (фото 5).

Слід зауважити, що окрему адміністративну будівлю площею 900 м² для розміщення районного суду виділено у 2019 році. Утім, будь-яких дій щодо релокації суду в окрему будівлю з 2019 року, станом на момент відвідування у 2025 році, не вчинено.

На момент відвідування в приміщенні суду не перебували під вартою обвинувачені (підсудні) чи засуджені.

Попередні зауваження:

Попереднє відвідування суду групою НППМ здійснено 04.12.2018.

За результатами відвідування суду територіальному управлінню Державної судової адміністрації України у Хмельницькій області надані наступні рекомендації:

обладнати необхідні приміщення, а саме: приміщення для розміщення особового складу варти (конвою) та камери для підсудних (засуджених) відповідно до встановлених вимог; кімнату для конфіденційного спілкування підсудної (засудженої) особи з адвокатом та ознайомлення з матеріалами справи, окремі санвузли для підсудних (засуджених);

обладнати в приміщенні суду спеціальний (службовий) вхід та ізольований маршрут для конвоювання підсудних (засуджених), а також бокс або огорожений майданчик для спеціального автомобіля на території суду;

надати вільний доступ до питної води підсудним (засудженим) особам;

укомплектувати аптечки необхідними медикаментами з придатним терміном зберігання;

створити належні умови для участі в судових засіданнях маломобільних груп населення та обладнати приміщення суду відповідно до Державних будівельних норм.

Слід зазначити, що недоліки та порушення, виявлені за результатами попереднього відвідування, не усунуті, надані рекомендації виконані частково. Зокрема, забезпечено доступ до питної води, укомплектовані аптечки необхідними медикаментами з придатним терміном зберігання; на будівлі суду встановлено кнопку виклику для маломобільних груп населення.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України)

1. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог пункту 6.5.2. ДБН В.2.2-26:2010, де визначено, що кількість камер для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.

Беручи до уваги викладене, в зазначеному суді, де розташовано один зал судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано три камери. Натомість в суді взагалі відсутні камери для підсудних (засуджених).

Підсудні (засуджені) чекають на розгляд судових справ в приміщенні суду або в спеціальному автомобілі, що є несумісним зі стандартами цивілізованої поведінки, які є відмінною ознакою демократичного суспільства. Утримання людей в таких умовах є приниження людської гідності.

Незабезпечення належними умовами підсудних (засуджених) призводить до порушення їх прав на гідні умови тримання під час перебування.

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України)

2. У ході відвідування встановлено, що у суді порушуються правила пожежної безпеки, які затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні». Зокрема, в приміщенні суду протипожежна сигналізація перебуває у несправному стані, що загрожує життю людей у разі виникнення пожежі.

3. Установлено факт порушення вимог пункту 7.1.9 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 13 Інструкції з організації конвоювання, що затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), а саме: у суді відсутній ізолюваний маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених до зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, у зв'язку з чим, обвинувачені, підсудні (засуджені) конвоюються доступним для третіх осіб коридором, що призводить до порушення їх прав та прав оточуючих на безпеку (фото 6).

4. Відповідно до вимог пункту 1.5 Примірних правил пропуску осіб до будинків (приміщень) судів, органів та установ системи правосуддя та на їх територію транспортних засобів, які затверджені наказом Державної судової адміністрації України та Служби судової охорони 30.01.2020 № 43/61, на вході до приміщення суду на контрольно-пропускному пункті не встановлено турнікет зі стаціонарною рамкою металодетектора.

5. Також у порушення вимог пункту 5.11 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 14 Інструкції у суді не обладнано бокс для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або огороженої стоянки для спеціального автотранспорту варті біля зовнішнього спеціального входу.

Таким чином, порушується принцип ізолюваності конвоювання, в результаті чого, такі обставини можуть призвести до виникнення надзвичайних подій, що в свою чергу є порушенням права на забезпечення безпеки в суді.

6. У порушення вимог пункту 6.5.1 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 9 Інструкції, у суді відсутні приміщення для конвою та окремі санітарні вузли для підсудних (засуджених).

7. У порушення Кодексу цивільного захисту України в будівлі суду відсутнє найпростіше укриття, яке має забезпечувати можливість безпечного перебування населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України,)

8. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, вимог пункту 6.5.2

ДБН В.2.2-26:2010 у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможлиблює реалізацію їх права на захист. Таке спілкування відбувається у залі судового засідання, чим не забезпечується його конфіденційність.

Зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху.

Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поводження.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (стаття 21 Конституції України, статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю)

9. Відповідно до вимог Державних будівельних норм України В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення» затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність), доступність для маломобільних груп населення повинна забезпечуватися фізичною можливістю і зручністю потрапляння та пересування об'єктом.

Так, у порушення вимог пункту 6.3 ДБН Інклюзивність приміщення суду не обладнано внутрішніми пандусами, у зв'язку з чим маломобільні групи населення, без сторонньої допомоги не можуть потрапити до залів судових засідань, канцелярії суду, які знаходяться на другому поверсі приміщення суду (фото 7).

10. У порушення вимог пункту 8.3.1 ДБН Інклюзивність в приміщенні суду відсутні тактильні інформаційні покажчики, які повинні дублювати плоско друковану текстову чи графічну інформацію у тактильному вигляді та шрифтом Брайля (фото 8).

11. Окрім цього, у порушення вимог пункту 11.5 ДБН Інклюзивність, санітарний вузол у приміщенні суду не пристосований для користування маломобільними групами населення, в тому числі, які переміщуються на кріслах колісних.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Хмельницькій області:

1. Опрацювати питання щодо додаткового фінансування Деражнянського районного суду, з метою проведення реконструкції виділеного окремого адміністративного приміщення під суд, відповідно до вимог Державних будівельних норм України.
2. Вжити заходи щодо запобігання порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини.

Деражнянському районному суду Хмельницької області:

1. Забезпечити облаштування кількості камер для підсудних (засуджених) з розрахунку три камери на зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.
2. Забезпечити в будівлі суду окремі приміщення для конвою та санітарно-гігієнічні приміщення для підсудних (засуджених).
3. Забезпечити ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених) до зали судових засідань для розгляду кримінальних.
4. Забезпечити усунення несправності системи протипожежного захисту у будівлі суду.
5. Обладнати у суді на контрольно-пропускному пункті турнікет зі стаціонарною рамкою металодетектора.
6. Облаштувати у суді кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими).
7. Забезпечити обладнання до будівлі суду боксу для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або (при неможливості обладнання боксу) огороженої стоянки для спеціального автотранспорту варті.
8. Створити для маломобільних груп населення відповідні умови доступу до приміщення суду.
9. Облаштувати в суді найпростіше укриття.

До звіту додаються фотознімки на 2 арк.

Керівник групи НПМ -

головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини

Оксана ШЕЙГЕЦ

Фото 1

фото 2

фото 3

фото 4

фото 5

фото 6

Фото 7

фото 8

